

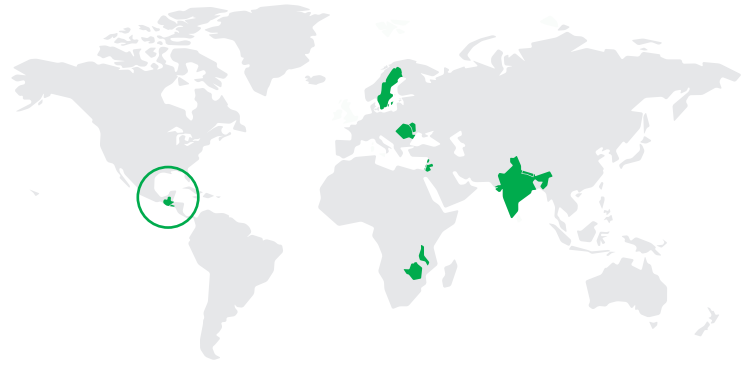
EL SALVADOR
INDIEN
JORDANIEN
MALAWI
MOLDAVIEN
ZIMBABWE

Studiematerial om kvinnors rättigheter och de globala målen

HANDLINGSKRAFT

6 LÄNDER — 6 KVINNOR

im

HUVUDSTAD San Salvador

BEFOLKNING Cirka 6,1 miljoner (2015)

SPRÅK Spanska är det officiella språket men flera minoritetsspråk talas också.

LÄS- OCH SKRIVKUNNIGHET 88 procent (86 % för kvinnor, 90,4 % för män) (2015)

FÖRVÄNTAD LIVSLÄNGD 74,7 år (78,1 år för kvinnor, 71,4 år för män) (2016)

KRIMINALITET 109 mord per 100 000 invånare i San Salvador (3:e farligaste stad i världen)

HANDLINGSKRAFT
6 LÄNDER – 6 KVINNOR

EL SALVADOR

El Salvador ligger i Centralamerika och gränsar till Guatemala och Honduras. Med sina 6,1 miljoner invånare är landet det minsta till ytan men det mest tätbefolkade i regionen. En stor del av befolkningen arbetar inom jordbruk och industrier men den största sektorn är serviceyrken. De främsta exportvarorna är kaffe och socker där USA, Guatemala, Honduras och Mexiko är El Salvadors viktigaste handelspartners. Arbetslösheten är låg i landet samtidigt som många är undersysselsatta, alltså att de får jobba för lite. Det är också vanligt att människor jobbar inom den informella sektorn, vilket innebär att de jobbar svart. Färre kvinnor än män arbetar och majoriteten av de arbetande kvinnorna försörjer sig utanför den formella arbetsmarknaden med betydligt lägre inkomst och mindre säkerhet än männen. I samhället finns en stark machokultur med tydliga könsroller och olika förväntningar på kvinnor och män.

El Salvador präglas av en våldsam historia. Mellan 1931-1944 var landet en diktatur och därefter regerade olika militärregimer. Mellan 1980-1992 befann sig landet i inbördeskrig och över 75,000 personer dog under kriget. Det politiska våldet fortsätter än idag där gängkriminaliteten är utbredd och antalet våldsbrott är i nivå med dem under inbördeskriget. Det finns mycket vapen i omlopp och landet är en viktig genomfart för handeln av droger. El Salvador har haft en betydande demokratisk utveckling men politiskt våld och korruption har de senaste åren inneburit ett ökat hot mot landets demokrati och de mänskliga rättigheterna.

IM har ingen egen personal i El Salvador utan regionkontoret i Panajachel, Guatemala, ansvarar för IMs verksamheter i båda länderna.

IM I CENTRALAMERIKA

IM har funnits i Centralamerika sedan 1989 och arbetar idag i El Salvador och Guatemala. Klyftorna mellan människorna, både ekonomiskt och socialt, är stora och IM arbetar främst med kvinnor och flickor från ursprungsbefolkningen liksom personer med funktionsnedsättning för att öka jämlikheten.

Den första partnerorganisationen var Anades i El Salvador och IM gav ekonomiska bidrag för att barn som blivit föräldralösa under inbördeskriget skulle kunna studera. Sedan dess har IMs verksamhet i regionen utökats och i dagsläget arbetar IM med totalt 19 partnerorganisationer i El Salvador och Guatemala. Målet med IMs verksamhet är att öka tillgången till utbildning, förbättra den sexuella och reproduktiva hälsan (SRHR), stärka civilsamhället och förbättra möjligheterna till ekonomisk självförsörjning för kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

I Guatemala arbetar IM också med Fair Trade.

RED UNION DE MUJERES

Sedan 2012 har IM samarbetat med Red Union de Mujeres. RUM grundades år 2006 och är ett feministiskt nätverk som kämpar för kvinnors ekonomiska rättigheter och för deras förbättrade levnadsvillkor. De arbetar också med påverkansarbete gentemot politiker för att ställa krav på att kvinnors rättigheter uppfylls. Totalt deltar närmare 1000 kvinnor i RUMs olika verksamheter i olika delar av landet. Nätverket förenar 12 olika organisationer och stöttar 16 inkomstskapande verksamheter, alla med kvinnor som huvudsaklig målgrupp. Exempel på verksamheter RUM stöttar är bageri, tvätterier, massageverksamhet och schampotillverkning och försäljning. Totalt är cirka 200 kvinnor delaktiga i de inkomstskapande verksamheterna.

RUM består även av kooperativkommittéer vars nuvarande fokus är att jobba mot parlamentet för att få igenom en lagstiftning gällande kvinnors rättigheter inom kooperativen. De bedriver även påverkansarbete kring rätten att producera sin egen mat.

Nätverket håller i workshops där kvinnor lär sig om sina rättigheter och hur de kan utkräva dem. Kvinnorna kan delta i kurser om näringslära, politiskt deltagande och hur man bedriver påverkansarbete. RUMs arbete gör det möjligt för kvinnor att tjäna egna pengar, bryta beroendeställningen till sina män eller manliga släktingar och öka kontrollen över sina liv.

FILMEN

Filmen belyser den ojämställdhet som finns i El Salvador, ett land hårt präglad av en machokultur och som ännu är ärrat av inbördeskriget. Att vara kvinna i El Salvador är farligt och kvinnors frihet och möjligheter är begränsade. Mäns våld mot kvinnor är mer eller mindre socialt accepterat och sexuellt våld, våldtäkter och kontroll av kvinnors kroppar normaliseras.

Reina Gúzman, filmens huvudperson, berättar om den utsatthet många kvinnor lever i på grund av den begränsade tillgången till information om mänskliga rättigheter och framförallt kvinnors rättigheter. Hon berättar att den okunskapen i kombination med att befinna sig i en beroende- ställning till någon annan, ofta en manlig familjemedlem, gör att många kvinnor är väldigt utsatta och saknar möjlighet att bryta sig loss.

Reina har själv upplevt våld i hemmet där hon under en längre tid utsattes för våld av sin man Roberto, något som även drabbade deras två barn Yanira och Balmore. Hennes dotter Yanira berättar hur hon som ung anklagade sin mamma för våldet som pågick, men efter att själv ha gift sig med en man som misshandlade henne förstod hon att skulden inte ligger hos kvinnorna. Sonen Balmore berättar att han idag har förlåtit sin pappa, men att han aldrig kommer att glömma vad som hänt. Han säger att även om det är svårt att gå vidare efter sådana händelser är det viktigt att bryta dessa våldsspiraler så att de inte förs vidare till kommande generationer. Robertos våld var förknippat med machokulturen och nära relaterat till hans alkoholmissbruk. Med hjälp av familjen lyckades han bryta sitt missbruk och genom det kunde även andra negativa beteenden brytas såsom misshandeln.

Reina är idag medlem i RUM för att stärka kunskapen om kvinnors rättigheter och stötta kvinnor som utsätts för våld. I filmens första scen befinner sig Reina tillsammans med andra kvinnor i en av RUMs inkomstskapande verksamheter som arbetar med tvålproduktion. Reina samtalar med den unga Eva Marisol om hur hon ska bemöta en kille som utsätter henne för sexuella trakasserier. Reina ger henne råd och berättar att det hon är utsatt för är ett brott. Det framgår tydligt att Reina idag är en förebild för många kvinnor i sin omgivning och har en ledarroll inom RUM. Hon säger att hennes erfarenhet av våld har gett henne styrka och hon tror att våldsspiraler kan brytas genom en ökad medvetenhet om sina rättigheter. Det här gynnar både kvinnor och män och samhället i stort.

*"Nothing is going to fall from the sky"
säger Reina vid ett tillfälle i filmen.
"We need to make the effort, we have
to pick the fight, go out on the streets,
to the congress, go wherever we have
to go (...) We are only just starting it".*

MACHOKULTUR

Machokultur syftar till en idé om maskulinitetsideal och mäns beteenden, ofta förknippad med Latinamerika.

Att män som grupp utövar makt över kvinnor som grupp sker i hela världen, och benämns ofta de patriarkala strukturerna. Maktutövandet kan vara svårt att se och handla om beteenden eller regler som skiljer sig för kvinnor och män men som konsekvent leder till att kvinnor har mindre makt än män. Inom machokulturen är maktrelationen relativt tydlig och uttalad. Män ses som överlägsna kvinnor och kvinnor ses som underlägsna, svaga och beroende av män. Män anses vara familjens beskyddare och är ansvariga för det ekonomiska arbetet medan kvinnor förväntas ägna sig åt oavlönat arbete i hemmet. I filmen berättar Roberto att macheten och hatten är två attribut som visar på stark manlighet. Samtidigt berättar han att många män använder macheten som ett maktmedel och för att slå sina fruar.

Machokulturen och ojämställdheten i El Salvador gör att våldet mot kvinnor idag är utbrett. Bland annat finns en hög grad av femicidios, det vill säga mord av kvinnor där de mördas för att de är kvinnor. Ofta är förövaren en manlig partner eller släkting och det är vanligt att morderna har en sexuell karaktär där kvinnan utsatts för sexuellt våld.

Ytterligare ett uttryck för den starka patriarkala strukturen i El Salvador är kontrollen över kvinnors kroppar. El Salvador har en av världens strängaste abortlagstiftningar och en kvinna som gör abort eller får ett missfall riskerar upp till 40 års fängelse för mord. Detta innebär en extrem risk för kvinnors hälsa eftersom de tvingas använda farliga metoder för att avbryta en graviditet.

Varför är kunskap så viktigt för att kunna bryta våldsspiraler?
De 10 diskussionsfrågorna är baserade på filmen om Reina Gúzman och kopplar kontexten till de globala hållbarhetsmålen.

DISKUSSIONSFRÅGOR TILL FILMEN OM EL SALVADOR

1. Innan du såg filmen, vad var din bild av El Salvador? Överensstämmer den bilden med filmen? Varför? Varför inte?
2. Den unga kvinnan i början vet inte hur hon ska bemöta killen som trakasserar henne eftersom han eventuellt kan vara inblandad i kriminalitet. Våldet har blivit en del av vardagen i El Salvador vilket påverkar hela samhället. Diskutera hur våld kan påverka samhällsutveckling.
3. Machoism är en del av många människors vardag där traditionellt manligt beteende uppmuntras. Bland annat berättar Roberto, Reinas man, om macheten och vilken roll den spelar för män. Macheten är ett arbetsverktyg men också ett maktmedel för många. Diskutera vad ni vet om machoism. Hur påverkar det män och kvinnor i El Salvador?
4. Reina berättar om sin egen relation och det våld hon utsatts för. Hon säger att bristen på kunskap om sina rättigheter är en anledning till att mäns våld mot kvinnor kan vara så utbrett. Vad menar hon med det?
5. Yanira berättar att hon uppfostrades med tron att en kvinna skulle gifta sig med en man och lyda honom och att hon tyckte det var Reinas fel att hon blev slagen. Det var först när hon fick egen erfarenhet av misshandel som hon förstod hur hennes mamma hade lidit. Reflektera över om ni är med och upprätthåller maktstrukturer i er vardag. Är ni med och vidareförmedlar stereotyper idag – medvetet eller omedvetet?
6. Yanira berättar att efter sin egen upplevelse lyssnade hon på ett annat sätt på Reina och fann mod i hennes ord och erfarenheter. I filmen ser vi också hur Reina ger råd om hur man ska stoppa sexuella trakasserier. Hon säger till den unga kvinnan som bett om råd att Reina själv ska vara med när hon konfronterar mannen. Har ni exempel från ert liv där ni i er vardag hjälpt till att stärka någons rättigheter? Hur gick det till? Vad var svårt och vad gjorde att ni bestämde er för att visa civilkurage?
7. Balmore, Reinas son, var den som lyckades få sin pappa Roberto att börja gå på AA-möten. Balmore berättar att han förlåtit Roberto men att han aldrig kommer att glömma. Han säger "Even if it hurts we have to learn, we have to learn how to close the circles. So that the abuse will not repeat itself (...) It would be a never ending story". Diskutera ifall ni tror att Reina hade lyckats bryta våldsspiralen utan barnen och deras hjälp. Vad tror ni är avgörande faktorer i familjen Guzmáns liv för att kunna bryta de onda cirkelarna och också förlåta?
8. Det femte globala hållbarhetsmålet handlar om att uppnå jämställdhet och stärka alla kvinnors och flickors egenmakt. Reina beskriver att hon hade en känsla av att hennes mans misshandel inte var rätt men det var när hon besökte Womens Capacity Center som hon fick bekräftelse på att hon inte behandlats rätt. Reina kopplar okunskap om sina rättigheter och oförmågan att utkräva dem till situationen att vara beroende av någon annan. Resonera kring det sambandet.
9. Idag lever Reina i en tryggare tillvaro. Hon säger att hennes egna erfarenheter har gett henne styrka att också kämpa för andra kvinnor. Hon säger: "We need to make the effort, we have to pick the fight, go out on the streets, to the congress, go wherever we have to go (...) We are only just starting it". Hur är hon idag med och ökar kunskapen om kvinnors rättigheter?
10. Reina är en stark förändringsagent och en förebild för många i sin omgivning. Hur skulle ni beskriva henne för andra ni möter?

